

Mijnraad

Aan
De Minister van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. de Directeur Warmte en Ondergrond
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Datum	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlage(n)
24 september 2021	DGKE-WO/--	MIJR/21241445	

Onderwerp: Mijnraadadvies instemming winningsplan koolwaterstoffen Tietjerk

Bij bericht van 1 juli 2021 heeft u de Mijnraad advies gevraagd over de aanvraag instemming winningsplan koolwaterstoffen Tietjerk van Vermilion Energy Netherlands B.V. (hierna: Vermilion) van 31 juli 2020.

De Mijnraad heeft kennisgenomen van de hierover uitgebrachte adviezen van:

- TNO Adviesgroep Economische Zaken (TNO-AGE) (18 november 2020);
- het wetterskip Fryslân (22 februari 2021);
- de gemeente Dantumadiel (9 maart 2021);
- de gemeente Smallingerland (16 maart 2021)
- Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) (29 april 2021 en 9 juni 2021);
- de gemeente Leeuwarden (1 juni 2021);
- de provincie Fryslân (15 juni 2021);
- de Technische commissie bodembeweging (Tcbb) (25 juni 2021).

Bij dit advies heeft de Mijnraad gekeken naar de volledigheid en de kwaliteit van het ingediende winningsplan, en naar de onderlinge samenhang en balans tussen winningsplan en uitgebrachte adviezen. De Mijnraad geeft in zijn advies geen uitputtende behandeling van het winningsplan en de adviezen, maar gaat met name in op die aspecten die de Mijnraad van belang acht voor het geven van aanvullende overwegingen, dan wel voor het onderstrepen, nuanceren of verbinden van opmerkingen of aanbevelingen in de adviezen.

Advies

De Mijnraad adviseert de minister in te stemmen met het nieuwe winningsplan koolwaterstoffen Tietjerk, voor zover het de voortzetting van de reeds bestaande winning uit de voorkomens Tietjerksteradeel-Rotliegend, Tietjerksteradeel-Vlieland en Suawoude betreft.

De Mijnraad adviseert de minister niet in te stemmen met de overige delen van het winningsplan koolwaterstoffen Tietjerk, tenzij als deel van een gecombineerd proces van vernatting met gecontroleerde gaswinning en expliciete benutting van (het aandeel van de overheid in) de gasbaten voor gebiedsontwikkeling.

Mijnraad

Toelichting

In het voorliggend verzoek om advies over het winningsplan koolwaterstoffen Tietjerk wordt de Mijnraad verzocht om bij de advisering de volgende aspecten te betrekken, namelijk

- Bodemdaling en de te nemen maatregelen; en
- Welke mogelijkheden de Mijnraad ziet tot gedeeltelijke instemming/fasering waarmee tegemoet wordt gekomen aan de vele onzekerheden die in het winningsplan worden geschetst.

Instemmingsbesluit winningsplan 2013

In 2013 is het instemmingsbesluit voor het winningsplan koolwaterstoffen Tietjerk afgegeven. Hiermee is destijds toestemming gegeven voor de manier waarop het aardgas gewonnen mag worden met een begrenzing van de hiermee gepaard gaande bodemdaling tot maximaal 32,5 cm in het diepste punt van het gebied. Van dit winningsplan is het winnen uit de voorkomens Tietjerksteradeel-Rotliegend, Tietjerksteradeel-Vlieland en Suawoude ook daadwerkelijk gerealiseerd.

De Mijnraad merkt op dat sindsdien in het gebied waar een herstart van het winnen van aardgas wordt beoogd middels een herzien winningsplan, allerlei relevante ontwikkelingen plaatsvinden. Zo is in 2015 door het Wetterskip Fryslân in samenwerking met de provincie Fryslân, gemeenten, belangenorganisaties en inwoners de zogeheten Veenweidevisie opgesteld.¹ Het doel van deze visie is zowel het bijzondere karakter van het veenweidegebied als de landbouwfunctie in de toekomst te behouden middels een duurzaam ontwikkelingsperspectief voor het veenweidegebied. Voor de komende tien jaar is een vervolg op deze visie opgesteld², waarin wordt voortgebouwd op de Veenweidevisie 2015 en nieuwe accenten worden gelegd.

De Mijnraad is van mening dat er in de tijd die verstreken is tussen het vigerende winningsplan en het huidige verzoek tot goedkeuring van een herzien winningsplan, sprake is van voortschrijdend inzicht, waarbij de bovengenoemde ontwikkelingen in het gebied in acht genomen moeten worden. De Mijnraad wijst hier ook op het advies van SodM, waarin wordt aangegeven dat er nog zodanige onzekerheden zijn over de mate van bodemdaling, dat niet zonder meer automatisch een maximale bodemdaling van 32 cm uit het vigerende winningsplan van 2013 kan worden overgenomen. De Mijnraad vindt wel dat er onderzocht moet worden of en hoe de gaswinning in dit gebied kan plaatsvinden en welke voorwaarden hieraan gesteld zouden moeten worden.

Problematiek veenweidegebied

Het waterschap geeft aan in zijn advies dat de extra bodemdaling tot maximaal 32 cm als gevolg van de aardgaswinning bovenop de autonome bodemdaling negatieve effecten voor het watersysteem zal opleveren. Het waterschap streeft er daarom naar om de bodemdaling in dit veenweidegebied zoveel mogelijk te beperken.

Het veenweidegebied heeft onder andere te maken met bodemdaling door het oxideren van het veen: veen dat in contact komt met zuurstof verschrompelt, waardoor inklinking/compactie van de drooggelegde toplaag optreedt. Het resultaat is

¹ Zie: [Veenweidevisie — Wetterskip Fryslân \(wetterskipfryslan.nl\)](http://www.veenweidevisie.nl).

² [Veenweideprogramma 2021-2030](#) - 'Foarut mei de Fryske Feangreiden'

Mijnraad

dat het waterpeil dicht onder de toplaag komt: vernatting van het gebied. Het gebruik van waterbeheersmaatregelen, zoals het verlagen van peilniveaus door middel van bemaling, gaat de vernatting tegen, maar legt daarmee ook weer meer veen bloot: extra veenoxidatie, een toename van CO₂-uitstoot en verdere inklinking.

Bodemdaling door gaswinning leidt ofwel tot vernatting, ofwel tot extra waterbeheersmaatregelen. Naast de bovengrondse, ruimtelijke ingrepen die nodig zijn om deze watermaatregelen te kunnen nemen (extra waterbergingsoppervlak), leidt verlaging van het waterpeil tot een afname van de tegendruk op onderliggende ondoorlatende kleilagen. Hierdoor kan doorbraak (kwel) van zout water uit dieperliggende watervoerende lagen optreden, leidend tot verzilting van het oppervlaktewater. Zeespiegelstijging vergroot de druk van dit zoute water nog eens extra. Dit totale proces is een onomkeerbare gebeurtenis: eenmaal doorgebroken, is de zoute kwel een gegeven.

Vanwege de ruimtelijke impact van waterpeilverlaging en het risico op een onomkeerbare zoute kwel, is volgens de Mijnraad een geleidelijke vernatting het meest robuuste scenario. Verhoging van het waterpeil vergt een transformatie van het huidige landgebruik.

Conclusie Mijnraad

Dit alles overziend is de Mijnraad van mening dat extra gaswinning door de daarmee gepaard gaande extra bodemdaling (bovenop de door andere factoren veroorzaakte bodemdaling) niet zonder meer aan de orde kan zijn. De bodemdalings- en waterhuishoudingsproblematiek van het gebied is daarvoor te groot. Echter: niet uit het oog verloren moet worden dat gaswinning ook een positieve bijdrage aan het gebied kan leveren, doordat gaswinning inkomsten genereert.³ Daarnaast is de Mijnraad zich ervan bewust dat de minister eerder heeft ingestemd met een winningsplan dat bodemdaling tot 32 cm omvatte en dat hij, in het kader van betrouwbaar bestuur, niet zonder zwaarwegende argumenten hierop kan terugkomen.

De Mijnraad is daarom van mening dat voor het gebied als eerste een nieuw perspectief geschetst zou moeten worden. Hierbij is de uitdaging om nu na te denken hoe de waterhuishouding in dit gebied toekomstbestendig kan worden ingericht. De Mijnraad is zich van bewust dat dit een delicaat proces is. De Mijnraad vindt dat in dit geval de benadering vanuit het oogpunt van het watersysteem leidend zal moeten zijn. Duidelijk moet worden welke toekomst voor het gebied nagestreefd wordt: doorgaan op dezelfde weg van gestage bodemdaling en peilverlaging, of een keuze voor verandering in de vorm van vernatten. Vervolgens kan worden bezien welke (positieve én negatieve) rol gaswinning hierin kan spelen: in hoeverre kunnen opbrengsten van de gaswinning realisatie van het perspectief mogelijk maken en hoeveel additionele bodemdaling (gebruiksruimte) kan binnen de plannen worden ingeruimd voor gaswinning.

Daarbij is het tegenwoordig technisch goed mogelijk om met satellietwaarnemingen de bodemdaling zeer nauwkeurig (tot op de mm) te monitoren. Dit biedt perspectief om in een scenario met gecontroleerde peilverhoging (dat wil zeggen vernatting) een deel van de hierdoor ontstane gebruiksruimte te benutten voor bodemdaling ten gevolge van gaswinning, in analogie met het hand-aan-de-kraan principe zoals succesvol toegepast in de Waddenzee.

³ De Mijnraad denkt hier primair aan de opbrengsten uit het Staatsaandeel via EBN.

Mijnraad

Het bovenstaande gecombineerde proces van vernatting met gecontroleerde gaswinning en expliciete benutting van gasbaten voor gebiedsontwikkeling kan niet bewerkstelligd worden via de mijnbouwvergunningverlening. De Mijnraad adviseert dat betrokken overheden (waterschap, provincie, gemeenten) gezamenlijk de benodigde studies laten uitvoeren om het perspectief te schetsen voor zo'n innovatief gecombineerd proces en de daaruit voortvloeiende gebruiksruimte voor gaswinning vast te stellen en dat zij de Minister van EZK bij deze studies betrekken. Deze studies kunnen dan leiden tot een nieuw, aangepast winningsplan, waarover de Minister van EZK beslist.

Voorzitter Mijnraad